

Teoria sociològica micro

Codi: 101125
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OB	2	2

Professor/a de contacte

Nom: José Antonio Noguera Ferrer
Correu electrònic: Jose.Noguera@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Jordi Tena Sanchez

Prerequisits

S'ha d'haver superat l'assignatura de "Fonaments de Sociologia" en el primer curs, i és molt aconsellable haver cursat "Pensament Sociològic Contemporani". Especialment, es suposa un mínim coneixement dels clàssics de la sociologia i de les principals corrents del pensament sociològic al segle XX.

Objectius

Tal com revela l'èmfasi en les competències d'adquisició de coneixements, la teoria sociològica hauria de contribuir significativament a perfilar el mapa conceptual bàsic dels estudiants. Per aquest motiu s'articulen dos criteris pedagògics diferents: aquesta assignatura introdueix les principals aportacions teòriques a la sociologia que estan vigents avui dia, i ho fa de forma sistemàtica (atès que els aspectes històrics ja han estat estudiats en "Fonaments de Sociologia" i en "Pensament Sociològic Contemporani"). Concretament, a "Teoria Sociològica Micro" s'estudiaran els fonaments teòrics de la teoria de l'acció individual i col·lectiva en sociologia, les diferents teories al respecte, les principals aportacions teòriques a aquest camp que han permès l'acumulació de coneixement científic-social i han estat fèrtils des del punt de vista empíric, així com les principals troballes de les mateixes en la investigació en ciències socials. En aquest sentit, el programa podrà incloure temes com: Tipus d'acció social. Acció, intencionalitat i agència. Creences, desitjos, i acció. Consciència i acció. L'explicació i la interpretació de les accions. Acció racional i interacció estratègica. Teoria de jocs d'estratègia i les seves aplicacions en ciències socials. Acció col·lectiva i dilemes socials. Teories de la racionalitat. Acció social, motivacions, i pluralisme motivacional. Confiança social. Etc.

Competències

- Avaluar la qualitat del propi treball.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.

- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar la qualitat del propi treball.
2. Comparar els enfocaments teòrics sobre els fenòmens macrosociològics i microsociològics.
3. Definir els principals conceptes microsociològics i macrosociològics.
4. Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
5. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
6. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
7. Expressar els debats sobre aquests enfocaments en diversos moments.
8. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
9. Identificar l'ús d'aquests enfocaments en diferents moments de la teoria sociològica.
10. Reconèixer les implicacions sociològiques de diversos debats intel·lectuals (sobre el subjecte, l'acció, l'ordre social, el llenguatge, etc.).
11. Relacionar-ne l'ús i la crítica amb el context històric en el qual han sorgit.
12. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

0. Introducció a la teoria sociològica sistemàtica.

1. Sociologia i teoria de l'acció: fonaments bàsics.

- 1.1. Creences, desitjos, intencions i acció. L'enfocament de Davidson. Internalisme i externalisme.
- 1.2. Explicació causal i acció social. Explicació vs. comprensió?
- 1.3. L'individualisme metodològic i les alternatives al mateix.
- 1.4. Acció, interacció social i relacions socials. Efectes d'agregació i efectes de composició. Emergència, superveniència i realitzabilitat múltiple.

2. Interacció estratègica, elecció racional i jocs.

- 2.1. Racionalitat i explicació de l'acció.
- 2.2. La teoria de l'elecció racional "estàndard": principis bàsics. Tipus d'utilitat i funcions d'utilitat.
- 2.3. La teoria dels jocs d'estratègia i les seves aplicacions a la sociologia. Tipus de jocs. Conceptes bàsics. Construcció de matrius. Jocs típics.
- 2.4. Teoria de jocs evolucionària. Cooperació social entre agents racionals.
- 2.5. Coordinació social. Convencions socials.
- 2.6. Confiança social i senyalització.

3. Teoria de l'acció col·lectiva.

- 3.1. Acció col·lectiva i cooperació: Olson i el dilema del *free-rider*.
- 3.2. Possibles solucions al dilema del *free-rider*.
- 3.3. Extensions de la teoria: Hechter i els cinc dilemes socials bàsics.
- 3.4. Sortida, veu i lleialtat (Hirschman).
- 3.5. Acció col·lectiva, lluita de classes i explotació: el marxisme analític

4. Ampliacions de la teoria de la racionalitat i crítiques a l'elecció racional.

- 4.1. Limitacions de la teoria de l'elecció racional.

- 4.2. Racionalitat limitada.Sociologia conductual i heurístics.
- 4.3. Racionalitat cognitiva: l'explicació de les creences i els valors.
- 4.4. Racionalitat deliberativa.
- 4.5. Pluralisme motivacional i motivacions prosocials.
- 4.6. Emocions socials i identitat.

Metodologia

L'assignatura s'estructurarà en base a quatre tipus d'activitats:

- 1) Exposició dels continguts del programa a classe per part del professorat (amb participació i discussió crítica dels estudiants).
- 2) Pràctiques consistents en exercicis d'aplicació pràctica de teories o altres activitats.
- 3) Tutories fora de l'aula.
- 4) Activitats autònomes per part dels estudiants: lectura de textos, realització d'exercicis, etc.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	38	1,52	2, 3, 6, 7, 9, 11
Seminaris	15	0,6	1, 3, 4, 5, 6, 8, 12
Tipus: Supervisades			
Tutories	15	0,6	1, 3, 8
Tipus: Autònomes			
Treball de l'estudiant	70	2,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Avaluació

L'avaluació es basarà en dos tipus d'exercicis:

- 1) Un examen final sobre tota la matèria de l'assignatura, incloses les lectures obligatòries (50% de la nota final). L'examen serà presencial i de tipus test. En ell, els estudiants hauran de demostrar que han entès i assimilat correctament els principals continguts del programa i de les lectures obligatòries.
- 2) Realització de 3 exercicis pràctics (per un total del 50% de la nota final) durant el curs, relacionats amb les matèries que es vagin estudiant a classe. Es descriuran i programaran els exercicis al llarg del curs en documents específics.

Observacions:

- Per superar l'assignatura serà necessari haver obtingut una puntuació mínima de 5 sobre 10 en l'examen final (no necessàriament en les pràctiques). La nota global, en cas d'aprovar l'examen, serà el resultat de fer la mitjana de tots els exercicis segons la seva ponderació. La no presentació a l'examen final, encara que s'hagin lliurat els exercicis pràctics, serà considerada com a "no avaluable".
- En cas de suspens en l'avaluació regular, es podrà optar a un examen de recuperació (similar al ja realitzat), en el qual la nota màxima a aconseguir serà un 5.
- La convocatòria és única. No es guardaran notes d'un curs a un altre.
- La participació i discussió crítica a classe podrà ser valorada positivament pel professorat a l'hora de qualificar globalment als estudiants.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	50	6	0,24	1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11
Pràctica 1	16,66	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12
Pràctica 2	16,66	2	0,08	1, 2, 3, 5, 8, 10
Pràctica 3	16,66	2	0,08	1, 2, 3, 5, 8, 10

Bibliografia

(La llista de lectures obligatòries estarà disponible cada curs al Campus Virtual i/o al servei de fotocòpies).

1. Textos de referència bàsics

Aguiar, Fernando (1990): "La lógica de la cooperación", *Zona Abierta* nº 54/55.

Aguiar, Fernando; Criado, Henar y Herreros, Francisco (2003). "Sociología y elección racional", en Salvador Giner (comp.): *Teoría sociológica moderna*. Barcelona, Ariel.

Aguiar, Fernando; Barragán, Julia y Lara, Nelson (coords.) (2008). *Economía, Sociedad y Teoría de Juegos*. Madrid, McGraw-Hill.

Boudon, Raymond (2003). *Raison, bonnes raisons*. Paris, PUF.

Boudon, Raymond (2009). *La racionalidad en las ciencias sociales*. Buenos Aires, Nueva Visión, 2010.

Coleman, James (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, The Belknap Press.

Elster, Jon (2007). *Explaining Social Behaviour*. New York, Cambridge University Press. (traducción al español en Gedisa, 2010, *La explicación del comportamiento social*).

Goldthorpe, John H. (2007). *De la sociología: números, narrativas e integración de la investigación y la teoría*. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas, 2010.

Hedström, Peter (2005). *Dissecting the Social. On the Principles of Analytical Sociology*. Cambridge, Cambridge University Press.

Hedström, Peter y Swedberg, Richard (eds.) (1998). *Social Mechanisms. An Analytical Approach to Social Theory*. Cambridge, Cambridge University Press.

Hedström, Peter y Bearman, Peter (eds.) (2009). *The Oxford Handbook of Analytical Sociology*. Oxford, Oxford University Press.

Marí-Klose, P. (2000). *Elección racional*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

Noguera, José A. (ed.) (2010). *Teoría sociológica analítica*. Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas.

Sánchez-Cuenca, I. (2004). *Teoría de juegos*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

2. Bibliografia complementària recomanada per temes

Elecció racional i teoria de jocs

Becker, Gary (1976). *The Economic Approach to Human Behavior*. Chicago, Chicago University Press.

Becker, Gary (1987). *Tratado sobre la familia*. Madrid, Alianza.

- Binmore, Ken (2007). *La teoría de juegos. Una breve introducción*. Madrid, Alianza, 2009.
- Davis, Morton B. (1990). *Introducción a la teoría de juegos*. Madrid, Alianza.
- Elster, Jon (ed.). (1986). *Rational Choice*. New York, New York University Press.
- Marí-Klose, P. (2000). *Elección racional*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Mero, Laszlo (2001). *Los azares de la razón: fragilidad humana, cálculos morales y teoría de juegos*. Barcelona, Paidós.
- Ovejero, F. (1993). "Teoría, juegos y método", *Revista Internacional de Sociología*, 5: 5-33.
- Poundstone, William (1995). *El dilema del prisionero. John von Neumann, la teoría de juegos y la bomba*. Madrid, Alianza.
- Resnik, Michael D. (1987). *Elecciones. Una introducción a la teoría de la decisión*. Barcelona, Gedisa, 1998.
- Rivera, Juan Antonio (2000). *El gobierno de la fortuna: el poder del azar en la historia y los asuntos humanos*. Barcelona, Crítica.
- Sánchez-Cuenca, I. (2004). *Teoría de juegos*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Schelling, Thomas (1978). *Micromotivos y macroconducta*. México, FCE, 1989.
- Schick, Frederic (1997). *Hacer elecciones*. Barcelona, Gedisa, 2000.

Individualisme metodològic

- Elster, Jon (1982): "Marxismo, funcionalismo y teoría de juegos. Alegato en favor del individualismo metodológico", *Zona abierta* nº 33 (1984).
- Levine, Andrew; Sober, Elliot y Wright, Olin E. (1986-1987). "Marxismo e individualismo metodológico", *Zona abierta*, nº 41-42.
- Noguera, José Antonio (2003). "¿Quién teme al individualismo metodológico? Un análisis de sus implicaciones para la teoría social", *Papers. Revista de Sociología*, nº 69.

Confianza y señalización

- Aguiar, Fernando (1993). "Confianza y racionalidad", en E. L. Espinoza y J. Rodríguez (eds.), *Problemas de teoría social contemporánea*. Madrid: CIS.
- Pentland, Alex (2010). *Señales honestas. El lenguaje que gobierna el mundo*. Barcelona, Milrazones, 2008.

Teoría de l'acció col·lectiva

- Aguiar, Fernando (1990): "La lógica de la cooperación", *Zona Abierta* nº 54/55.
- Hardin, Russell (1982). *Collective Action*. Baltimore, John Hopkins University Press.
- Hirschman, Albert O. (1970). *Salida, voz y lealtad*. México, FCE, 1977.
- Hirschman, Albert O. (1982). *Interés privado y acción pública*. México, Fondo de Cultura Económica, 1986.
- Olson, Mancur (1965). *La lógica de la acción colectiva*. México, Limusa, 1992.
- Olson, Mancur (1982). *Auge y decadencia de las naciones*. Barcelona, Ariel, 1986.
- Ovejero, Félix (1989). *Intereses de todos, acciones de cada uno*. Madrid, Siglo XXI.

Taylor, Michael (1987). *Anarchy and cooperation*. Michigan, Ann Arbor.

Revista Internacional de Sociología nº 46 (2007) (monográfico sobre acción colectiva).

Zona Abierta nº 54/55 (1990) (monográfico sobre acción colectiva).

Teoria de jocs evolucionària

Axelrod, Robert (1984). *La evolución de la cooperación: el dilema del prisionero y la teoría de juegos*. Madrid, Alianza, 1996.

Axelrod, Robert (1986). *La complejidad de la cooperación*. Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica, 2003.

Linares, Francisco (2007). "El problema de la emergencia de normas sociales en la acción colectiva", *Revista Internacional de Sociología* nº 46.

Tomasello, Michael y otros (2009). *¿Por qué cooperamos?* Madrid, Katz, 2010.

Racionalitat limitada, racionalitat cognitiva, pluralisme motivacional

Ariely, Dan (2008). *Las trampas del deseo*. Barcelona, Ariel.

Boudon, Raymond (1995). *Le Juste et le vrai: études sur l'objectivité des valeurs et de la connaissance*. París, Fayard.

Boudon, Raymond (2001). *The Origin of Values*. London, Transaction.

Boudon, Raymond (2003). *Raison, bonnes raisons*. Paris, PUF.

Boudon, Raymond (2006). "Homo sociologicus: neither a rational nor an irrational idiot", *Papers. Revista de Sociologia*, nº 80.

Cruz, Manuel (coord.) (1997). *Acción humana*. Barcelona, Ariel.

Elster, Jon (1979). *Ulises y las sirenas*. México, FCE, 1980.

Elster, Jon (1984). *Uvas amargas. Estudios sobre la subversión de la racionalidad*. Barcelona, Península, 1990.

Elster, Jon (1989). *Juicios salomónicos*. Barcelona, Gedisa, 1995.

Elster, Jon (1997). *Economics*. Barcelona, Gedisa.

Elster, Jon (2000). *Ulises desatado*. Barcelona, Gedisa, 2002.

Elster, Jon (2001). *Las limitaciones del paradigma de la elección racional: las Ciencias Sociales en la encrucijada*. Valencia, Alfons el Magnànim.

Lizón, Ángeles (2000). "Del «efecto Simmel» y la autopersuasión: la teoría cognitivista de las creencias de R. Boudon", *Papers. Revista de Sociologia*, nº 62.

Gigerenzer, Gerd (2007). *Decisiones instintivas. La inteligencia del inconsciente*. Barcelona, Ariel, 2008.

Gilovich, Thomas (2009). *Convencidos pero equivocados*. Barcelona, Milrazones.

Robles, José Manuel (2005). "Racionalidad acotada: heurísticos y acción individual", *Theoria*, vol. 14, nº 1, pp. 37-46.

Robles, José Manuel (2007). "Bajo el signo de la moral. ¿Son útiles los incentivos morales para explicar la acción colectiva?", *Revista Internacional de Sociología*, nº 46.

Sánchez-Cuenca, Ignacio (2007). "Cooperar por principio", *Revista Internacional de Sociología* nº 46.

Searle, John R. (2000). *Razones para actuar: una teoría del libre albedrío*. Oviedo, Ediciones Nobel.

Sen, Amartya (1991). *Sobre ética y economía*. Madrid, Alianza Editorial.

Sen, Amartya (1986). "Los tontos racionales", en Frank Hahn y Martin Hollis (eds.), *Filosofía y teoría económica*. México, FCE.

Simon, Herbert (1986), "De la racionalidad sustantiva a la procesal", en Hahn, Frank y Martin Hollis, *Filosofía y teoría económica*, FCE, México, pp. 130-171.

Normes sociales

Aguiar, Fernando y De Francisco, Andrés (2003): "Identidad, normas e intereses", *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 103: 9-27.

Bicchieri, Cristina (2006). *The Grammar of Society. The Nature and Dynamics of Social Norms*. Cambridge, Cambridge University Press.

Elster, Jon (1991). *El cemento de la sociedad: las paradojas del orden social*. Barcelona, Gedisa.

Linares, Francisco (2007). "El problema de la emergencia de normas sociales en la acción colectiva", *Revista Internacional de Sociología* nº 46.

Marxisme analític

Cohen, Gerald A. (1982). "Réplica a «Marxismo, funcionalismo y teoría de juegos» de Elster", en *Zona Abierta* nº 33 (1984).

Domènech, Antoni (1991): "Elster y las limitaciones de la racionalidad", *Arbor* CXL, nº 550 (octubre).

Elster, Jon (1982): "Marxismo, funcionalismo y teoría de juegos. Alegato en favor del individualismo metodológico", *Zona abierta* nº 33 (1984).

Paramio, Ludolfo (1990). "Marxismo analítico", *Claves de razón práctica*, nº 7.

Raventós, Daniel (2003). "El marxismo analítico", en S. Giner (coord.), *Teoría sociológica moderna*. Barcelona, Ariel.

Roemer, John E. (1982). *Teoría general de la explotación y de las clases*. Madrid, Siglo XXI, 1994.

Roemer, John E. (ed.). (1986). *El marxismo: Una perspectiva analítica*. México, FCE, 1989.

Van Parijs, Philippe (1982). "El marxismo funcionalista rehabilitado. Comentario sobre Elster", en *Zona Abierta* nº 33 (1984).

Van Parijs, Philippe (1993). *Marxism Recycled*. Cambridge, Cambridge University Press.